

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 047/16

KLAGER: Anders B Mjelle
ADRESSE:
PUBLIKASJON: Rana Blad
PUBLISERINGSDATO: 27.01.2016
STOFFOMRÅDE: Næringsliv/helse&velvære
SJANGER: Redaksjonell temasider
SØKERSTIKKORD: Reklame/journalistikk
REGISTRERT: 24.02.2016
BEHANDLET I PFU: 24.04.2016
BEHANDLINGSTID: 60 dager
KLAGEGRUPPE: Privatperson
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Rana Blad publiserte **onsdag 27. januar 2016** flere redaksjonelle temasider, et temabilag, under vignetten: «**Tema Helse & Velvære**».

En av artiklene (s. 16-17) hadde tittelen «**Spis deg frisk – med rett mat**». Her intervjues ernæringsveileder Kine Melgård. Det opplyses at hun har bachelor i ernæring fra Atlantis Medisinske Høgskole i Oslo. Det fremgår av artikkelen at Melgård holder matkurs og foredrag. Hun også tilbyr individuell veiledning for folk med diffuse plager og sykdommer. Melgård mener mat kan kurere.

«Ifølge henne er det en sammenheng mellom ferdigmat, halvfabrikat og sykdom – Vi har aldri vært så syke som vi er nå, mener hun. Skikkelig mat, med ordentlige råvarer er oppskriften på et friskere liv. – Mye av maten vi har i dag er så bearbejdet at det er ikke næring igjen som kroppen kjenner igjen. De fleste har enten søvnproblemer, hodepine og andre mindre plager som kan gjøre noe med, sier Melgård. Ernæringsveilederen har nylig inngått et samarbeid med personlig trener Elin Stenersen. Sammen ønsker de å gi et helhetlig tilbud, med kompetanse på både mat og trening under samme tak.»

I en faktaboks med tittel «**Kine Melgård**» opplyses det igjen om Melgårds utdannelse og hennes nye samarbeid «**personlig trener Elin Stenersen, for å tilby et komplett tilbud med mat og trening**».

En annen artikkel (s. 20-21) har tittelen «**Trening som livsstil**». Her intervjues Melgårds samarbeidspartner: Personlig trener, Elin Stenersen. I artikkelen omtales en-til-en trening, gruppetimer og enkelttimer med kettlebells eller catslide og online coaching.

På side 21 er det samtidig en annonse for Melgård og Stenersen. De opptrer sammen i annonsen og både Melgård og Stenersen presenteres med navn og bilde, utdanning og hva de kan tilby. Det blir opplyst om kontaktinformasjon, hjemmesider etc.

KLAGEN:

Klager er vanlig leser - og lege. Han reagerer på selve intervjuet med Melgård (ernæringsveileder), fordi han mener hun kommer med flere uttalelser som bryter med vedtatte medisinskfaglige sannheter. Klager viser til uttalelser om mat og sykdom som han mener ikke er sanne, og som kan tilbakevises.

Klager mener veilederens uttalelser kan leses som at mennesker med alvorlig sykdom kan behandles med riktig mat, og ikke medisiner. Han mener artikkelen gir inntrykk av at maten bør være hovedbehandlingen, og reagerer derfor på at slike påstander får stå uten motstand. Klager mener «avisen fremstår som et talerør for meningene til vedkommende ernæringsveileder». Han stiller også spørsmål ved veilederens utdanning.

Videre viser klager til at selve artikkelen avslutter med opplysningen om at ernæringsveilederen har en bedrift sammen med en personlig trener. I samme avis er det et intervju med denne nevnte personlige treneren. Også hun forteller om alt hun tilbyr. Det hevdes også at hun er alene om å tilby i lokalsamfunnet.

På samme side står det en annonse for dem begge, både den intervjuede ernæringsveilederen og den intervjuede personlige treneren er avbildet. Annonsen er for deres bedrift og inneholder alt det man kan få hjelp til, skriver klager.

Klager avslutter: «Totalpakken med medisinskfaglig feilaktig informasjon, inntrykket av at en må benytte seg av tjenestene som intervjuobjektene tilbyr, med en eksplisitt annonse som avslutter artikkelserien, oppleves som svært problematisk, og bryter med flere punkter i Vær Varsom-plakaten»

Klager viser til VVP-punktene 2.6 (svekk aldri skillet mellom journalistikk og reklame), 2.7 (journalistisk omtale av produkter, tjenester etc. skal være journalistisk motivert og ikke fremstå som reklame) og 3.2 (kildebruk og kontroll av opplysninger).

Klager viser ellers til korrespondansen han har hatt med Rana Blad. Klager påpekte det han mente var problematisk, men fikk negativt svar tilbake.

TILSVARSRUNDEN:

Rana Blad viser først til VVP punkt 2.6 «Svekk aldri det klare skillet mellom journalistikk og reklame. Det skal være åpenbart for publikum hva som er kommersielt innhold. Skillet skal være tydelig også ved lenking eller andre koblinger. Avvis kommersielt innhold som kan forveksles med det enkelte mediums journalistiske presentasjon.»

Avisen skriver: «Artikkelen er utført av journalisten vår uten viten om hvilke annonsører som ville være med på Tema Helse & Velvære. Det ligger altså en selvstendig journalistisk vurdering til grunn for det arbeidet som er gjort. Videre er skillet mellom artikkel og annonse markant all den tid artikkelen befinner seg på side 16 og 17 i avisa, mens annonse som er solgt befinner seg på side 21. Noen bedre måte å skille mellom journalistikk og annonsering i en papiravis har ikke Rana Blad kjennskap til utover å fjerne annonser fra aktører som er omtalt – uavhengig av tema – helt og holdent fra produktet.»

Avisen viser også til at det heller ikke på digitale plattformer «er det gjort noen form [for] koblinger mellom annonse og artikkel, all den tid annonsøren ikke har annonsert digitalt. Vi understreker at en slik kobling vil være uaktuell for Rana Blad uansett.»

Om artikkelens innhold, skriver avisen «Vi kan heller ikke se at artikkelen som sådan har noe kommersielt innhold som skulle være i strid med føringene i VVP og Tekstreklameplakaten, men derimot framstår som en forbrukerrettet journalistisk artikkel i grenselandet der ernæringsveiledere møter legevitenenskapen. At dette etter påklagerens mening bryter med vedtatte medisinskfaglige sannheter, får stå for påklagerens egen regning. Vi oppfatter videre at bruken av tittelen til intervjuobjektet – ernæringsveileder – er påklaget av klageinnsenderen, uten at vi klarer å se hvordan dette strider med verken VVP eller Tekstreklameplakaten, enkelt og greit fordi «Ernæringsveileder» i utgangspunktet ikke er en beskyttet tittel. Hvorvidt den journalistiske artikkelen av 27. januar 2016 består av medisinskfaglig feilinformasjon får derfor stå for påklagerens regning.»

Når det gjelder VVP punkt 2.7, kan ikke Rana Blad se «at skillet mellom den journalistiske artikkelen og annonsen er i strid med gjeldende regelverk i VVP og Tekstreklameplakaten. Ei heller har det funnet sted noen sammenblanding mellom markedsaktiviteter og redaksjonelt arbeid utover at det er arbeidet med Helse/Velvære som tema begge steder i parallell.»

Videre til VVP punkt 3.2 vises det til at kildene er åpne. «Ingen har sluppet til slik det påstås, med redaksjonell omtale mot annonsering. Når det gjelder påstand om at dette er tatt opp med sjefredaktør, så er det korrekt. Det påklager ikke nevner er at sjefredaktøren har takket så meget for konstruktive innspill til den interne debatten om hvordan vi hver dag kan gjøre vårt journalistiske arbeide bedre. Men det ble understreket at det spesielt i saker med et slikt tema vil være naturlig at synspunktene til en ernæringsveileder, som vi har intervjuet, og en utdannet barnelege som leser artikkelen, vil være ulike synspunkter, uten at vi tar stilling til hva som er rett eller galt.»

Klager reagerer på at redaktøren er så «sikker i sin sak om at det hele er uproblematisk, og virket lite interessert i problemstillingen».

Videre «Det gjøres i tilsvaret et poeng av at artikkelen er på side 16/17, mens annonsen er på side 21. Men annonsen peker (...) på bedriften til to personer, og begge har altså sluppet til i avisen på disse temaside, noe som ender opp med at hele temadelen «kulminerer» i en annonse for denne bedriften. Dette er problematisk i seg selv, men blir ikke minst problematisk når «fagpersonen» som uttaler seg, ikke har fagbakgrunn.»

Om innholdet i artikkelen: «Sjefredaktøren svarer at det er greit å ha noen uten fagbakgrunn, fordi en bruker en tittel som er ubeskyttet, og implisitt dermed sier at man kan si hva man vil, så lenge man har en oppdiktet tittel. For eksempel kan ikke en ikke-lege komme med

uttalelser og kalle seg lege, og en utdannet lege har ikke lov å komme med utsagn som bryter med vedtatte medisinske fakta (selv om dette skjer regelmessig.) Tittelen «ernæringsveileder» kan oppfattes som tillitsvekkende hos befolkningen, og det gjør det bare mer problematisk å la vedkommende få slippe til uten begrensning, selv om det ikke er en beskyttet tittel. Det gir tyngde til utsagn som ikke støttes av evidens og vitenskap. Her har pressen et selvstendig ansvar, etter min mening. For å sette det litt på spissen: hvis jeg velger å ta en ubeskyttet tittel, f.eks. elektrisitetsveileder, og går ut i avisen og anbefaler folk å gjøre elektrisitetsarbeid hjemme på en måte som kan være helsefarlig, så kan en ikke si at det må være greit ettersom jeg bruker en ubeskyttet tittel, og antyde at folk selv må fortolke alle utsagn fra meg i lys av dette. Slik må det nødvendigvis være med ikke-fagpersoner som uttaler seg om ernæring og helse.»

Til slutt skriver klager «Jeg har ingen grunn til å tro at avisen på noen måte er kjøpt og betalt, tanken har aldri slått meg, men jeg mener det er useriøs og ukritisk journalistikk som kobles sammen med annonse på problematisk vis.»

Rana Blad hadde ingen ytterligere kommentarer.